

Tisková zpráva

Hodnocení ochrany a stavu životního prostředí – srpen/září 2023

- ⊙ Z hlediska stavu životního prostředí respondenti lépe hodnotí životní prostředí v místě svého bydliště (79 %) oproti celkovému stavu v ČR (72 %), přičemž spokojenost se stavem životního prostředí v místě bydliště i celkově v ČR meziročně mírně poklesly.
- ⊙ Nejproblematictější je vnímaná hustota silničního provozu v místě bydliště. Nadpoloviční většina občanů je s dopravní situací ve svém bydlišti nespokojena (56 %).
- ⊙ Naopak dlouhodobě nejspokojenější jsou občané s dostupností volné přírody v místě svého bydliště, s níž jsou dle aktuálního šetření spokojeny více než čtyři pětiny z nich (81 %), tři čtvrtiny jsou také spokojeny s kvalitou pitné vody (75 %).
- ⊙ S výjimkou kvality pitné vody se všemi zkoumanými oblastmi životního prostředí v místě svého bydliště jsou více spokojeni lidé, kteří žijí na vesnici, oproti dotázaným z města. S kvalitou pitné vody jsou naopak významně nejspokojenější lidé z předměstí velkých měst a po nich lidé z vesnic. Největší rozdíly ve prospěch vesnic oproti městům zaznamenáváme v případě světelného znečištění, čistoty ovzduší a čistoty okolní přírody.

Zpracovala:
Monika Kyselá
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: monika.kysela@soc.cas.cz



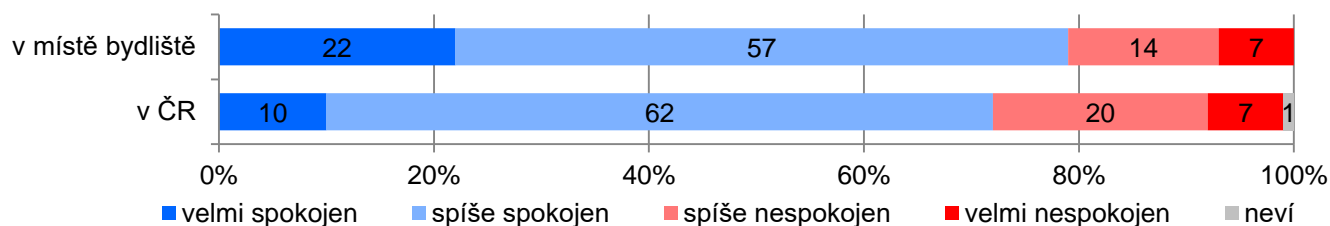
V rámci svého šetření realizovaného v období srpna až září 2023 se CVVM SOÚ AV ČR zabývalo problematikou životního prostředí. Respondenti byli dotazováni na to, jak jsou spokojeni či nespokojeni se stavem životního prostředí v České republice a v místě svého bydliště, a dále měli zhodnotit situaci v souvislosti s různými aktivitami nebo skutečnostmi, jež ovlivňují stav životního prostředí.

Co se týká hodnocení stavu životního prostředí (viz graf 1), respondenti lépe hodnotí situaci v místě svého bydliště oproti celkovému stavu v ČR. Spokojenost se stavem životního prostředí v místě bydliště vyjadřují téměř čtyři pětiny (79 %) respondentů, v celé ČR pak necelé tři čtvrtiny (72 %). Více než pětina (21 %) dotázaných je nespokojena se stavem životního prostředí v místě svého bydliště a více než čtvrtina (27 %) je nespokojena s životním prostředím v ČR.

Spokojenost se stavem životního prostředí v celé ČR stoupá se zvyšující se spokojeností s vlastním životem a s pozitivně hodnocenou životní úrovní, také je vyšší u obyvatel Vysočiny, Prahy a Plzeňského kraje a lidí z nejmenších obcí do 2 tis. obyvatel nebo naopak obyvatel největších měst s populací nad 200 tis. obyvatel. Naopak více nespokojeni se stavem životního prostředí v ČR jsou lidé ti, kteří žijí ve městech s 5 000 až 19 999 obyvateli, a obyvatelé Středočeského kraje.

Spokojenost s životním prostředím v místě bydliště je vyšší u lidí pozitivně hodnotících svou životní úroveň a spokojených se svým životem. Nejčastěji jsou se životním prostředím v místě bydliště spokojeni obyvatelé Vysočiny a Královéhradeckého kraje a opět obyvatelé nejmenších obcí do 2 tis. obyvatel. Největší podíl nespokojených obyvatel je ve Středočeském kraji a v obcích s 5 tis. – 19 999 obyvateli.

Graf 1: Hodnocení stavu životního prostředí v ČR a v místě bydliště (%)¹



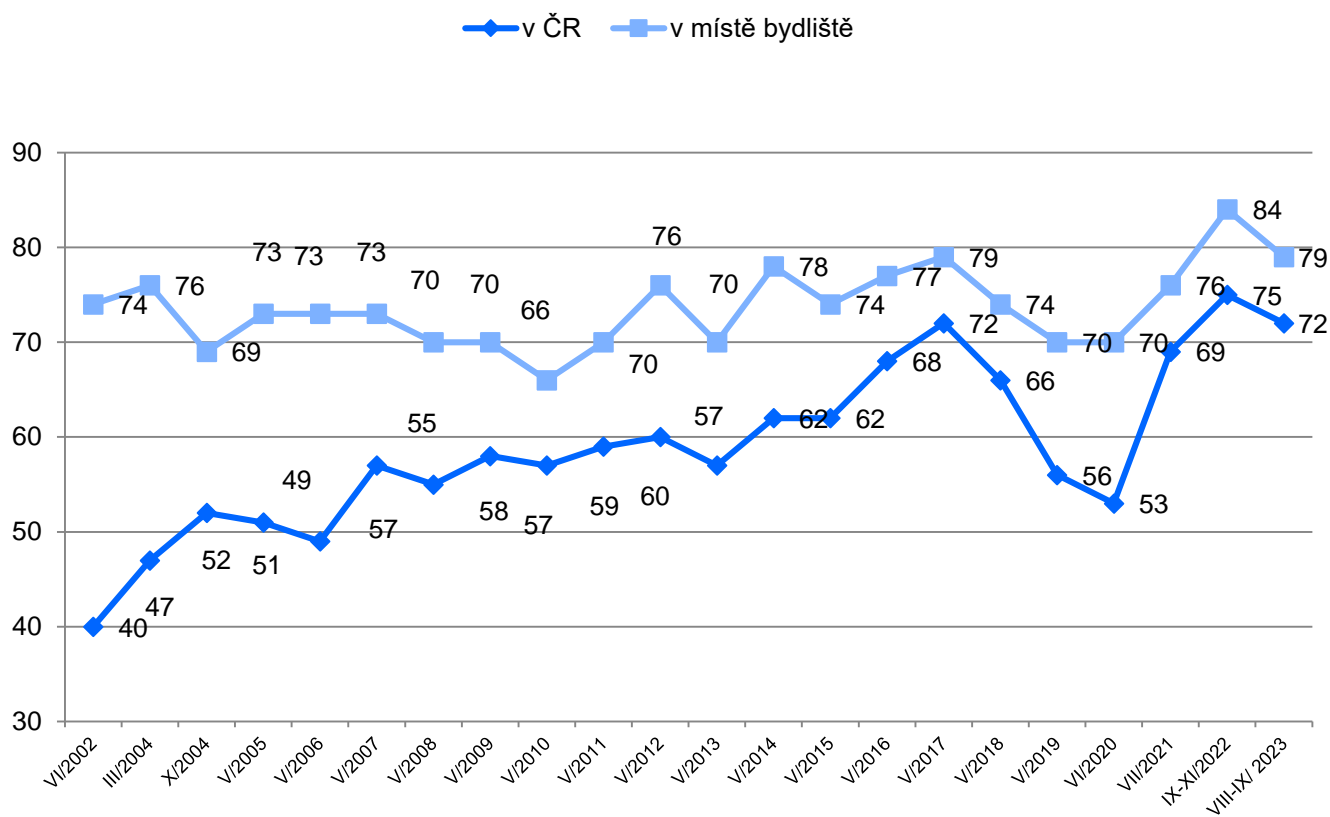
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28. 7. 2023 – 25. 9. 2023, 985 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Časové srovnání ukazuje (viz graf 2), že spokojenost se stavem životního prostředí v místě svého bydliště vyjadřuje stabilně od počátku sledování v roce 2002 minimálně 70 % dotázaných, vyjma let 2004 a 2010, kdy podíl mírně poklesl pod tuto úroveň. Od května 2015 postupně stoupal podíl spokojených občanů, který v roce 2017 dosáhl svého dosavadního maxima (79 %). Nicméně do dalšího šetření v roce 2018 podíl spokojených poklesl (o 5 procentních bodů) a šetření v roce 2019 tento pokles potvrdilo (podíl spokojených poklesl o další 4 procentní body). Do dalšího šetření v červnu 2020 pak nedošlo k posunu. Ve výzkumu v roce 2021 však došlo po delší době k nárůstu (o 6 procentních bodů) a hodnoty se tak vrátily na úroveň z let 2014 až 2018, přičemž nárůst pokračoval i v šetření z roku 2022, když podíl spokojených vzrostl o dalších 8 procentních bodů na dosud nejvyšší hodnotu (84 %). V nynějším výzkumu se ale dosud stoupající trend mění s poklesem spokojenosti o 5 procentních bodů oproti roku 2022. Spokojenost se životním prostředím v místě bydliště ale nadále zůstává ve srovnání s dosavadními výsledky převážně pozitivní.

Spokojenost se stavem životního prostředí v celé ČR od počátku sledování v roce 2002 postupně s mírnými odchylkami rostla až do roku 2017, kdy dosáhla svého dosavadního maxima (nárůst od roku 2002 o 32 procentních bodů na 72 %). Nicméně do roku 2018 jsme, podobně jako u spokojenosti se stavem životního prostředí v místě bydliště, zaznamenali snížení podílu spokojených občanů (o 6 procentních bodů), které pokračovalo i v následujících dvou šetřeních (od roku 2017 do roku 2020 celkem pokles o 19 procentních bodů). Ve výzkumu z roku 2021 však došlo ke změně, když byl zaznamenán výrazný nárůst podílu spokojených (o 16 procentních bodů), který potvrdil i další výzkum z roku 2022, neboť podíl spokojených se stavem životního prostředí v ČR v něm vzrostl o dalších 6 procentních bodů na dosud nejvyšší hodnotu (75 %). V aktuálním šetření se ale pokračování předchozího trendu rostoucí spokojenosti již neukázalo a naopak je zde náznak mírného poklesu spokojenosti o 3 procentní body, což představuje změnu pohybující se právě na hranici možné výběrové chyby. Z grafu dále vidíme, že životní prostředí v celé ČR je dlouhodobě hodnoceno respondenty jako horší oproti životnímu prostředí v místě jejich bydliště.

¹ Znění otázky: „Jak jste spokojen s životním prostředím v naší republice celkově a ve Vašem bydlišti?“ Možnosti odpovědí: velmi spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, velmi nespokojen.

Graf 2: Spokojenost s životním prostředím v ČR a v místě bydliště – časové srovnání (%)



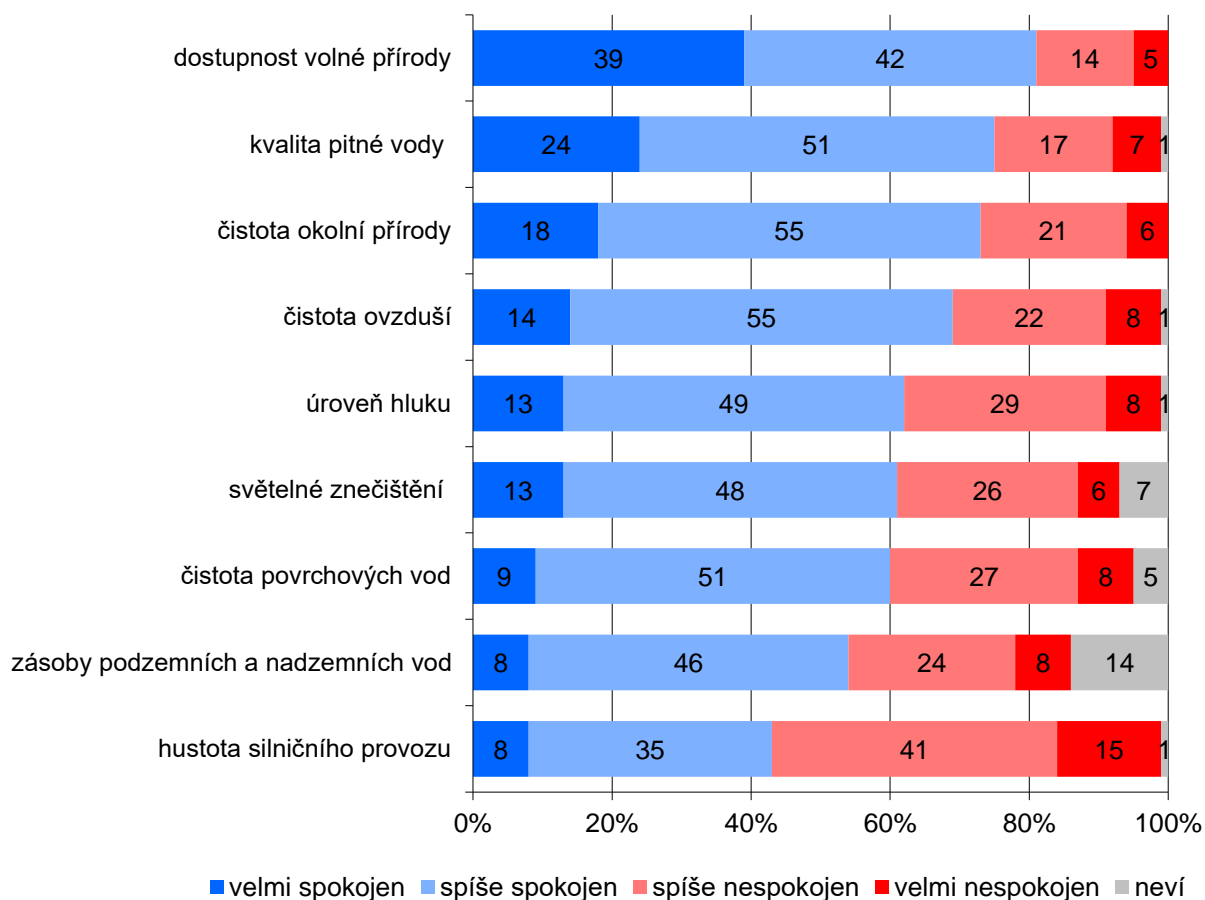
Pozn.: Součet podílů „velmi spokojen“ a „spíše spokojen“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „spíše nespokojen“, „velmi nespokojen“ a „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

V rámci výzkumu měli respondenti rovněž hodnotit situaci v souvislosti s různými skutečnostmi, jež různým způsobem odráží stav životního prostředí (viz graf 3).²

² Znění otázky: „Nakolik jste v místě Vašeho bydliště spokojen, či nespokojen: a) s čistotou okolní přírody, b) s dostupností volné přírody, c) s čistotou ovzduší, d) s čistotou povrchových vod (rybníků, řek, vodních nádrží), e) s kvalitou pitné vody, f) s úrovní hluku, g) s hustotou silničního provozu, h) s úrovní světelného znečištění, i) se zásobami podzemních a nadzemních vod?“ Možnosti odpovědí: velmi spokojen, spíše spokojen, spíše nespokojen, velmi nespokojen.

Graf 3: Spokojenost s vybranými oblastmi životního prostředí v místě bydliště (%)



Pozn.: Položky jsou řazeny sestupně podle dosažené hodnoty součtu „velmi dobrá“ a „spíše dobrá“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28. 7. 2023 – 25. 9. 2023, 985 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Obecně u většiny položek převládá spokojenost nad nespokojeností, výjimkou je pouze hustota silničního provozu (nespokojeno 56 % dotázaných, spokojeno 43 %).

Nejlépe hodnocenými oblastmi v tomto směru jsou dostupnost volné přírody (spokojeno 81 %, nespokojeno 19 %) a kvalita pitné vody (spokojeno 75 %, nespokojeno 24 %). Téměř tři čtvrtiny (73 % spokojeno, 27 % nespokojeno) dotázaných hodnotí kladně čistotu okolní přírody a více než dvě třetiny (69 % spokojeno, 30 % nespokojeno) jsou spokojeny s čistotou ovzduší. Nadpoloviční většina kladně hodnotí také úroveň hluku (62 % spokojeno, 37 % nespokojeno), světelné znečištění (61 % spokojeno, 32 % nespokojeno), čistotu povrchových vod (60 % spokojeno, 35 % nespokojeno) a zásoby podzemních a nadzemních vod (spokojeno 54 %, nespokojeno 32 %). Méně než polovina dotázaných je pak spokojena s hustotou silničního provozu v místě svého bydliště (43 %). Zároveň je třeba poznamenat, že na zhodnocení situace ohledně zásob podzemních a nadzemních vod nedokázala odpovědět více než desetina dotázaných (14 %), což je v porovnání s ostatními položkami výrazně více.

Díličí analýza ukázala, že se všemi zkoumanými oblastmi životního prostředí v místě svého bydliště jsou více spokojeni lidé, kteří žijí na vesnici, oproti dotázaným z města, s výjimkou kvality pitné vody, s níž jsou naopak významně nejspokojenější lidé z předměstí velkých měst a po nich lidé z vesnic. Nejvýraznější rozdíl mezi respondenty z měst a vesnic vidíme v případě hodnocení světelného znečištění, kde rozdíl dosahuje 36 procentních bodů ve prospěch vesnic oproti velkým městům. Výraznější rozdíl mezi městem a vesnicí je také ve vnímané čistotě ovzduší a čistotě okolní přírody, obojí je ve městech hodnoceno výrazně negativněji (viz tabulku 1).

Tabulka 1: Hodnocení ekologické situace v místě bydliště podle velikosti obce – podíly součtu odpovědí „velmi spokojen“ a „spíše spokojen“ (v %)

	Velké město	Předměstí	Středně velké město	Malé město	Velká vesnice	Malá vesnice
Čistota okolní přírody	58	68	73	80	74	88
Dostupnost volné přírody	69	91	82	87	76	95
Čistota ovzduší	54	61	73	75	76	86
Čistota povrchových vod	52	48	59	69	68	58
Kvalita pitné vody	62	91	68	79	88	82
Úroveň hluku	51	64	61	65	75	68
Hustota silničního provozu	35	35	42	43	47	60
Úroveň světelného znečištění	44	36	61	68	77	80
Zásoby podzemních a nadzemních vod	39	65	66	59	62	52

Pozn.: Zařazení do velikostních skupin obce je podle subjektivního názoru respondenta, nikoliv podle počtu obyvatel.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 28. 7. 2023 – 25. 9. 2023, 985 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z časového srovnání (viz graf 4) vidíme, že oproti minulému šetření z července 2021 došlo u řady sledovaných oblastí ke statisticky významným změnám. K nejvyššímu nárůstu podílu spokojených (o 12 procentních bodů) a poklesu podílu nespokojených (o 7 procentních bodů) došlo v případě hodnocení světelného znečištění a dále v hodnocení zásob podzemních a nadzemních vod (nárůst spokojenosti o 7 procentních bodů).

V případě hodnocení úrovně hluku došlo k nárůstu podílu spokojených o 6 procentních bodů při stejně velkém poklesu podílu nespokojených. Podíl spokojených vzrostl o 6 procentních bodů i v případě hustoty silničního provozu.

Naopak poklesy podílů spokojených šetření zaznamenalo v případě kvality pitné vody (o 7 procentních bodů při stejně velkém nárůstu podílu nespokojených) a dostupnosti volné přírody (o 5 procentních bodů při stejném zvýšení podílu nespokojených).

Pohled na dlouhodobý vývoj ukazuje, že respondenti jsou dlouhodobě nejvíce spokojeni s dostupností volné přírody a kvalitou pitné vody, kde se podíly spokojených do minulého roku pohybovaly stabilně okolo či mírně nad 80 %.

V letošním šetření nastal u obou těchto položek pokles, ale i tak si udržely své první dvě příčky z hlediska spokojenosti, ačkoli odstup od ostatních položek se výrazně zmenšil a rozdíl mezi druhým a třetím místem je nyní statisticky nevýznamný.

V případě dlouhodobě třetí v pořadí čistoty okolní přírody je hodnocení v čase poměrně stabilní a pohybuje se na úrovni tří čtvrtin dotázaných.

Spokojenost s čistotou ovzduší se v celém sledovaném období pohybuje mezi 60 a 69 %, přičemž v letošním šetření dosáhla úrovně 69 % spokojených, což je opakované historické maximum.

S úrovní hluku v místě bydliště byly v letech 2014 až 2017 spokojeny zhruba tři pětiny občanů, přičemž v roce 2018 byl zaznamenán mírný pokles na 56 % dotázaných, který následující výzkum potvrdil a další ještě umocnil (pokles o další 4 procentní body). Klesající trend se ale v roce 2021 obrátil k mírnému nárůstu na 56 % a růst podílu

spokojených nadále pokračoval, když v tomto roce jsme zaznamenali nárůst o 6 procentních bodů na aktuálních 62 %, což je zároveň historické maximum, i když statisticky jen nevýznamně odlišné od některých minulých výsledků.

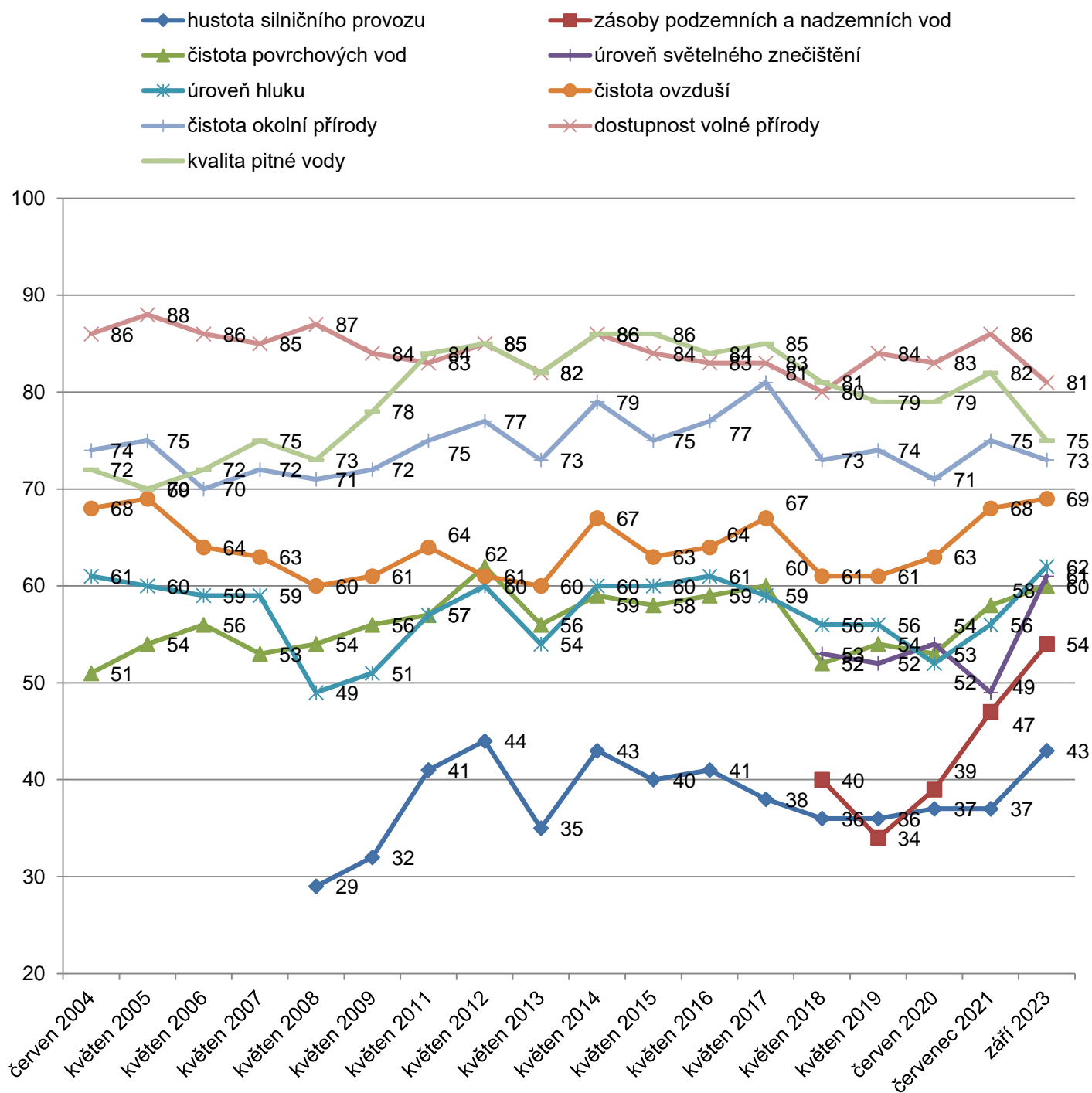
V případě čistoty povrchových vod bylo hodnocení také poměrně stabilní v čase, když se pohybovalo ve sledovaném časovém úseku většinou mezi 50 % a 60 %. V období let 2018 až 2020 se pohyboval v spodní části tohoto intervalu, ale v minulém šetření z roku 2021 došlo k meziročně výraznému nárůstu, který v statisticky již nevýznamné podobě pokračoval i v tomto roce, takže aktuální výsledek 60 % je jedním z nejvyšších zaznamenaných od počátku sledování (nejvíce 62 % v roce 2012).

Dlouhodobě nejméně spokojeni jsou dotázaní s hustotou silničního provozu, u které od roku 2008 do roku 2012 podíl spokojených rostl na dosud nejvyšší hodnotu (44 %), k níž se po krátkodobém propadu přiblížil ještě i v roce 2014, a dále postupně mírně klesal, až se v letech 2017 až 2021 ustálil mírně pod úrovní dvou pětín dotázaných. Aktuálně došlo k výraznějšímu meziročnímu nárůstu spokojenosti na 43 %, což je opakovaně druhý nejvyšší výsledek za sledované období.

V roce 2018 byly do výzkumu nově zařazeny 2 položky: úroveň světelného znečištění a zásoby podzemních a nadzemních vod, u kterých již po pěti měřeních můžeme sledovat vývoj. V případě hodnocení úrovně světelného znečištění byly hodnoty spokojenosti mezi roky 2018 až 2020 lehce nad úrovní 50 %, v následujícím šetření v roce 2021 došlo k poklesu spokojenosti poprvé pod polovinu dotázaných, v letošním roce naopak zaznamenáváme zcela opačný výrazný nárůst spokojenosti na dosud nejvyšší hodnotu 61 %.

V případě zásob podzemních a nadzemních vod dochází meziročně ke statisticky významným změnám a je tomu tak i v letošním šetření. Nejdříve do roku 2019 podíl spokojených poklesl (o 6 procentních bodů) a podíl nespokojených vzrostl (o 8 procentních bodů), nicméně v následujícím výzkumu podíl spokojených vzrostl (o 5 procentních bodů) a podíl nespokojených poklesl (o 7 procentních bodů) zpět přibližně na úroveň z roku 2018 a výrazné zlepšení zaznamenaly i oba následující výzkumy, když v letošním šetření bylo dosaženo doposud nejvyšší hodnoty podílu spokojených (54 %).

Graf 4: Hodnocení ekologické situace v místě bydliště – časové srovnání podílu spokojených (v %)



Zdroj: CVMM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v23-08</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>28. 07. 2023 – 25. 9. 2023</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a</i>	
<i>Vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>985</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>88</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OE_3, OE_27</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>oe231027</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>27. října 2023</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Monika Kyselá</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
